

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

4-йил чiqиши
17 ФЕВРАЛЬ 1969 й.
ДУШАНБА
№ 40 (784);
БАҲОСИ 2 ТЯНДИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ЮБИЛЕЙ ШАРАФИГА

Д. И. Менделеев номидаги Бутуниттифоқ химия жамаиятининг Ўзбекистон правлениеси илмий-тадқиқот ва ишлаб чиқариш-техника ишларининг республика конкурсини эълон қилди. Конкурстан кузатишган асосий мақсад-химия фан муваффақиятларидан саноатда, қишлоқ хўжалигида ва курилишда кенг қўламда фойдаланишдан иборат. Конкурс Д. И. Менделеевнинг химиявий элементлар даврий қонунини кашф қилганлигига шу йил 100 йил тўлишига бағишланган.

«САМАРҚАНД ОСМОНИДА ЮЛДУЗЛАР»

«Самарқанд осмонида юлдузлар» «Самарқанд юбилей» номили конфетлар ва шоколадлар ишлаб чиқаришга юришди.

ФАХРЛИ БУЮРТМА

Шу кунларда Тошкентдаги мрамар заводининг цехларида иш қизғин борапти. Коллектив аъзолари В. И. Ленин музейининг улуғвор биосини безашда иштирокчилар мрамар ва гранит плиталарини ишлаб чиқаришга киришдилар.

ЯНГИ УЧАСТКА

Тошкентдаги каноф фабрикасида деталларни хиромлайдиган янги участка қурилиши тугалланмоқда. Бу ишлаб чиқариш участкасини ишга тушириш билан фабрика агрегатлари ва станокларининг чидамлиги маълум даражада ошди.

СУРАТДА: Ленинча меҳнат вақтисиде туриб ишлайдиган Тошкент тўқимачилик комбинатининг ишчиси Рихолат Азимова.

ФАХРЛАНАМИЗ

Яқинда биз ишлайдиган «Учқун» галантерея фирмасида ишчи ва хизматчиларнинг сайлов олд тантанали йиғилиши бўлди. Йиғилишда фирмамиз партия ташкилотининг секретари Қ. Маздиев очди. Уртоқ Маздиев совет сайлов системаси ҳақида қисқача сўзлаб бергач, фирма директори Искандар Шодбековни 36-сайлов округидан шаҳар Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатиш ҳақида таклиф киритди.

Уртоқ Тоқжониса Умарова 1966 йилдан бери фирмада ишлаб коллективнинг ҳурматиға сазовор бўлган. ВЛКСМ аъзоси Мавлуда Исмомилова эса 3 йилдан буён ишлаб, топшириқларини шараф билан бажариб келмоқда.

Умарова ҳамда М. Исмомоловаларнинг номзодини дастлаб улар билан бирга ишлайдиган Д. Дьяковская қўлаб-қуватлади. Бошқалар унинг фирмага қўшилдилар.

Фирмамизнинг фахри бўлган бу ўртоқлар халқ ишончини ҳам, албатта оқлашди.

Х. МИРОЛИМОВА,
«Учқун» фирмасининг тўқувчиси.

Муаллимлар НОМЗОДИ

У халқ хизматчиси сифатида Пушкин номи ва Бобир номи маҳалла улуғ доҳий туғилган кунининг 100 йиллигига бағишлаб музей ташкил этилган. Бу муқаддас хона ҳар кун иш ленинчилар билан гавжум.

Яқинда 28-мактаб коллективининг сайлов олд йиғилиши бўлди. Унда: Йиғилишда таълим ўқитувчиси, коммунист Сиддиқ Худойберганов сўзга чиқиб бундай деди:

Мен Уртоқ Василя Хужаевани 175-сайлов округидан меҳнатқашлар депутатлари шаҳар Советига депутатликка номзод қилиб кўрсатишни таклиф қиламан.

Уртоқ Сиддиқ Худойбергановнинг таклифини йиғилиш қатнашчилари бир овоздан маъқуллашди. Шундан кейин минбарга физика ўқитувчиси коммунист Фаттоҳ Латипов чиқди: — Мен, — дейди у, — шаҳар халқ маорифи бўлимининг мудири Тоир Дадашевич 252-сайлов округидан шаҳар Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатишни таклиф қиламан.

Уртоқ Дадашев халқ маорифи соҳасида олиб бораётган ажойиб ишлари, меҳнатқашлиги билан ана шундай юксак ишончга лойиқ.

Уқитувчи Муҳаммад Қодирова, баш пионервожатий Хабибулла Акмалов ва бошқалар сўзга чиқиб, Василя Хужаева ҳамда Тоир Дадашев номзодини қўлаб-қуватлашди.

ЮКСАК ИШОНЧ

«Главташкентстрой» автомобилчилари шаҳар ва район Советларига ўз номзодларини кўрсатмоқдалар.

8-автобаза коллективни Октябрь 50 йиллиги номи коммунист меҳнат бригадаси бошлиғи, партияси Д. М. Зининини шаҳар Советига, автобаза директори, коммунист И. И. Ештушенонни Куйбисhev район Советига депутатликка номзод қилиб кўрсатишди.

Шахримизда маҳаллий Советларга номзодлар кўрсатиши йиғилишлари муваффақият билан ўтмоқда. Ана шундай йиғилишлардан бири, кунги неча Ўзбекистон Фанлар академиясининг физика-техника институтида бўлиб ўтди. Институт коллективни шаҳар Совети депутатлигига танқид олим, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қори Нисёний номзодини кўрсатдилар.

СУРАТЛАРДА: Академик Қори Нисёнийни шаҳар Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатишга бағишланган сайлов олд йиғилиши.

СУРАТЛАРДА: Академик Қори Нисёнийни шаҳар Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатишга бағишланган сайлов олд йиғилиши.

РАҚОСАЛАР КЎРИГИ

Яқинда Москвадаги академик хореография билими юртида Иттифоқийдаги хореография билими юртли рақосаларнинг кўриги бўлиб ўтди. Ана шу кўриқда Тошкентдаги республика хореография билими юртининг бир гурупи талабалари ҳам қатнашиб, москвалик санъат усталарининг иқобий баҳоларини олишга мўъassar бўлдилар.

Москвадаги кўрик жуда ҳам қизғин ўтди. У совет рақос санъатининг чинакам намойишига айланди. Бизнинг ўқувчиларимиз ҳам кўриқда муваффақият билан қатнашди. Буламак рақосалар Чайковскийнинг «Шелкунчик» балетидан Пад'струа рақосини, Минкуснинг «Баядерра» балетидан вариацияларини маҳорат билан ижро эттиди.

Тошкентлик ёш рақосаларнинг чиқишларини москвалик томошабинлар ва санъат усталари қизғин кутиб олишди. Талабаларимиз Большой театр сахнасида берилган ҳисобот концертда ҳам қатнашиш шарафига мўъassar бўлдилар.

Энг муҳим вазифа

Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети 1968 йил шаҳар хўжалигини ривожлантириш ланларининг бажарилишини яқинлади. Умуман Тошкент шаҳар ижроия комитети бошқармалари, бўлимлари ва трестларида халқ хўжалигининг турли тармоқларини ривожлантириш бўйича маълум ишлар қилинди.

Шунга қарамай, баъзи ташкилотлар ишида ҳамон жиддий камчиликлар ва ҳаттоликларга йўл қўйилмоқда. Маънавий хизмат кўрсатиш бўлиқларини ишлаб чиқараётган асосий мақсулотлар номенклатура планини, шунингдек, аҳолига маънавий хизмат кўрсатиш планини бажаролмади.

Ободлаштириш баш бошқармасига қарашли «Гордострой» ремонт трестининг темир бетон буюмлари заводи ва шаҳар курилиш трести ишлаб чиқариш корхоналари реализация қилинадиган мақсулотлар еттиклиши ишлари планини бажармадилар. Мақсулотларни реализация қилиш ва ишлаб чиқариш планининг бажарилмай қолганига асосий сабаблардан бири саноат корхоналари

ва маънавий хизмат кўрсатиш муассасаларининг раҳбарлари ишлаб чиқаришга фан ва техниканинг янги ютуқларини жорий қилмаётганликларини ҳамда меҳнат унумдорлигини ошириш ва меҳнат натижасини яқинлаштиришга эътибор бермаётганликларидир.

1968 йили уй-жой, мактаб, мактабгача Болалар муассасалари ва кўпгина маънавий бинолар куришга мўлжалланган капитал, маблаг 1967 йилдагига нисбатан 38 миллион сўм кўп сарфланди. Бу ерда ҳам йирик камчиликлар бор. 203,8 миң квадрат метр майдондаги уй-жой, 4340 ўқувчиға мўлжалланган умумий таълим мактаблари, 5330 ўқувчиға маънавий бинолар муассасалари ва кўпгина коммунал-маънавий хизмат кўрсатиш объектилари фойдаланишга топширилмай қолди.

«Главташкентстрой» зиммасига курилиш материаллари саноатда кулаватини ошириш ва ишга тушириш вазифаси юклатилган. Уй-жойлар ва маънавий хизмат кўрсатиш объектиларининг 1969 йилға мўлжалланган планини амалға ошириш учун буюртмачилар билан биргаликда ҳар бир уй, мактаб, шифохона ва бошқа объектининг курилиш муддатичи қатий белгилаб қилиш лозим.

Бугунги кунда планларимизнинг бажарилиши ҳар биримизнинг муваффақиятимиз, ирода ва маҳорати-мизға боғлиқ. В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллиги шарафига олишган мажбуриятининг бажарилиши ҳал қилмоқ лозим. Фақат мақсулот сифатини яқинлаштириш эмас, балки ишлаб чиқаришга янги техникани жорий қилиш, ҳар бир маънавий хизмат кўрсатиш корхонасининг хизматидеги кишилар курсанд бўлин учун технологияни тақомиллаштириш ишини ҳам доимий назорат остиға олиш керак.

Мехнатқашларнинг коммунизм моддий-техника базаси яратишда актив қатнашиши В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мўъassarликни кенг қулоч ёйдириш, мажбуриятларини бажариш учун ғайрат қилиши билан белгиланади.

1969 йил плани-муддатидан олдин бажарилди! Бу Тошкент шаҳардаги барча меҳнатқашларнинг ширидир.

БАРЧАГА ЎРНАК

«Главташкентстрой»ға қарашли 153-курлиш трестининг 34-курилиш бошқармасидеги А. Пручченко прорабинг қилаётган бинокорлар Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг буюртмасини бажариш йўлида ғайрат кўрсатмоқдалар. Тошкентлик бинокорлар кардиология ва кўрак хирургияси биносини қурилишда меҳнат қилишяпти. Ленинча меҳнат вақтисиде туриб ишлайдиган кунилик топшириқларини анча ошириб адо этмоқдалар.

Узбекистон Марказий областистина бошқармасида областистина бошқармаларининг ходимлари учун тез-тез маълум ошириш бўйича семинар ва учрашулар ўтказиб турилади. Бу ерда улар статистина хисобининг прогрессив иш усуллари, шунингдек янги ҳисоблаш техникаси билан яқиндан танишдилар.

СУРАТЛАРДА: республика областистина бошқармаларининг бир гурупи ходимлари ҳисоблаш марказидаги электрон ҳисоблаш техникаси билан танишмоқдалар.

М. Нуриддинов фотолари.

Бугун Тўқимачилар маданият саройида

Дилларда Ленин

В. И. Лениннинг ҳаёти ва революцион фаолиятининг турли даврларини ўзиде акс эттирган фотосуратлардан иборат кўргазмани ҳамма зўр қизиқиб билан томоша қилляпти.

Шунингдек Ленин бўлган мамлакат, шаҳар ва кишлоқлар кўрсатишган харита ҳам кўргазмадан ўрин олган.

Ильич кечалари

Яқиндаги «В. И. Ленин образи бадий адабиётда» деган темада китобхоналар конференцияси ўтказилган эди. Кеча кечкурун эса улуғ доҳийға бағишланган «Ленин биз билан» деган темада адабий-музыкали композиция ўтказилди. Кечада тўқимачилик комбинатининг ишчи-ёшлари иштирок этдилар.

Сизни нима қизиқтиради?

Кеча бу ерда махсус программада тайёрланган «Фан, дин, ҳаёт» деган темада қизиқарли сўзлов-жавоб кечаси бўлиб ўтди. Кеча қатнашчилари ўзларини қизиқтирган фан, дин ва ҳаёт ҳақидаги турли-туман саволларға тўла ва қизиқарли жавоб олдилар.

Тадбирлар белгиланди

Маданият саройи бадий советининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда бутун дунё пролетариатининг ҳаммаи барҳаёт доҳийси В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига тайёргарликни қучайтириш масаласи кўрилди.

Мазмунли лекция

«СССР—илгор фан ва медицина мамлакатиде» деган мавзудаги лекция тингловчиларде катта таъсирот қолдирди. Мазмундор ва қизиқарли лекция охириде кинофильм кўрсатилади.

Об-ХАВО БУГУН қор ёғини кутинлади, нечаси туман тушади, нечаси 9—11, эртаға кундузи 3—5 даража совуқ бўлади.

ҲАЁТ ҲАҚИҚАТИ

Жўнатилмаган хат

АКРАМ! Хатларингга кечикиб жавоб ёзганим учун ээр. Биринчидан сенинг адабиёт ва ҳаёт ҳақидаги фикрларингга талаб қилди. Иккинчидан, бирорта мунозарани фикр бўлганига жавоб беришни келишиб олганимизни унутмаган бўлсанг керак. Биринчи учрашувимиз эсингдами? Ушунда катта ўзбек адабиёти сафига йил-йил кўчган кўшмачи ва улар халқимизнинг яратган мўъжизаларини бутун дунёга таратишни орзу қилган эдик. Ордадан йиллар ўтди. Гоёвчи ва бадиий ижоддан бермаюк асарлар яратилди. Сенинг билан мунозара қилганим фикрлар кўпайиб қолди.

Бахсин хатингда келтирилган ушбу сатрлардан бошламоқчи:

«Сен адабиёт ҳақида гапирганингда бадиий тадқиқот деган иборани кўп ишлатасан. Менимча, биринчи навбатида ёзувчи бирорта жиддий проблемани кўтариб чиқиши ва шу орқали халқимизнинг диалектиликнинг учда турган гапни айтиши мумкин».

Шу жиқатдан қарайдиган бўлсан, ўтган йилги яратилган прозаниқ асарлар ҳақида анчагина фикрларни айтиш мумкин. Ёш ёзувчи Я. Садуллаевнинг «Қўллар хумор» деб номланган ҳикоялар тўпламида ёзувчининг истеъдодини кўрсатадиган асарлар ҳам бор. Лекин баъзи ҳолларда ёзувчи чалқаш, ноаниқ фикрларни олға суради. Муаллифнинг «Бир қўлдан шараб ҳикояси» деб баён қилинишича тўда ёнгит ёнида ўтирган қизга вино ичинди тақдир қилди. Қиз олдин ичига ичкиланиди. Негаки илгариги севгили йигити шараб ичмагани учун уни ташлаб кетган. Шу сабабли қиз бу саваб вино ичди. Ёзувчи қизлар, йигитлар айтган тақдирни қабул қилмасангиз, улар сизни ташлаб кетади, демоқчимиз! Ахир бу адабиёт учун ҳам, ўқувчи учун ҳам муҳим гел эмас-ку.

Ёзувчи Р. Бекниёзнинг «Дерсу Узала» изидан номли ош ҳикояларида ижодий ёнқалплар бор. Чиройли пейзаж. Хоразмнинг ўзига хос табияти яхши тасвирланган. Аммо «Сардор» жиддийроқ фикр ўқиб, Гапларнинг мени ўйлантириб қўйди. Менимча, ўтган йил яратилган асарлар орасида жиддий проблема кўтарилган асарлар ҳам анчагина. Н. Сафаровнинг «Кўрган-кечирганлар» ҳикоясида ёш Назарнинг бошидан кечирганлари

ни тасвирлаш орқали ёзувчи Улуғ Октябр социалистик революцияси арафасида, ўзбек меҳнатқилларининг онгда бўй бераётган ўзгаришларни бадиий таҳлил қилганининг ўзи жуда жиддий масала. Қиссада республикамиз тарихидagi муҳим воқеа — Жиззах ҳалқ қозғалони қаламга олинди. Назарнинг фикр-уйларни ҳис-туйғуларни орқали тарихий воқеаларнинг сисиласи кўрсатилади ва даврнинг бадиий соҳнаси яратилади.

Дўстим! Сен ўтган йили яратилган «Коллектив» қиссада ҳам жиддий проблема кўтарилмаган, зўра-зўраки ситуациялар кўриб беради. Менимча, коллектив қиссада ижодий томонлар ҳам оз эмас. Унда топиб айтилган гаплар, жозибали тасвирланган эпизодлар озмуноча эмас.

«Кўктерак шабадаси» ҳақида ҳам кўпгина ижодий гапларни айтган келади. Ёзувчи Х. Назар Камол билан Шакорнинг маълум шероитга тушиб қолишларини тасвирлаш ва уларнинг руҳий дунёсидаги ўзгаришларни бадиий таҳлил қилишда бадиий таҳлил қилиш тенденциялари ҳақида хикоя қилди. Айниқса Камол билан Шакор ўртасидаги муносабатларнинг тасвири ёзувчи ижодий имкониятлари янада кенгайтирилган даражада берилди. Умуман қисса замонадошларимизнинг руҳий дунёсидаги ўзгаришларни бадиий таҳлил қилишда ёзувчининг ижодига олға ташланган қадамдир.

Акрам! Сен У. Хошимовнинг «Баҳор қайтмайди» номли янги қиссада жиддий ҳаётий проблема кўтилганини айттибсан. Мен ҳам бу фикрнинг қўшилман. Лекин асар ҳақидаги танқидий фикрларинг билан бахslashишга тўғри келади. Алимардон асаринг бошида салбий характерга эга эди: Бундай экан, нима учун унинг худбинлигини бадиий таҳлил қилиш керак бўлиб қолди? Сенингча қиссадаги Анвар, Мугал образлари нурсиз, чумал ва схематик қилди. Бундан ташқари Алимардоннинг фожиасига жомаатчилигининг таъсири кўрсатилмаган дебсан; Менимча, Алимардон ички курашининг ўзи асар динамикасини ташкил қилади. Кўпгина ёш ёзувчилар инсоннинг жонли қиёфасини тўлақонли очишда оқсаётдилар. У. Хошимов эса бу қиссада одамларнинг жонли қиёфасини чиқишда излан-наётганлиги маҳорати ошганлиги кўриниб турипти.

Қиссада Алимардон харак-

тердаги худбинлигини илди-лаш таҳлил қилинади. Алимардон таланти йигит. Бунинг устига қалбда гоҳ кўришиб, гоҳ кўринмай қолган зафаргина нур ҳам бор. Аммо Алимардоннинг фожиаси шундаки, у қилаётган ишларини тўғри деб тушунади. Шу тушунча уни оғир оқибатларга олиб келишни билибди. Ёзувчи бу образ орқали унга ушунча кишилар фожиасининг сабабларини таҳлил қилади.

Акрамжон! Ҳаёт ҳақиқати бадиий таҳлил қилинмаса, у майдалашиб, бачканалашиб қолади, деган фикрларингга қўшилман. Кудай шу маънода З. Дўстатовнинг «Ўқу» номли қиссини таҳлил қилиш мумкин. Қиссада рўй берган воқеалар ҳаёда учраб туриши мумкин. Оилавий баът фарзанд кўришдангина иборат деб ўз севгили эрини ташлаб, бошқога турмушга чиқувчилар ҳам эмас. Туркларнинг танқидчилар таъкидлагандек қиссининг бошланғичда Ёқуннинг руҳий дунёси тасвирини тахсинга сазовор жойлари ҳам йўқ эмас. Лекин мени ўйлантирадиган битта ташвишли масала бор. Бугунги кунда эълон қилинган кўпгина қисса ва ҳикояларда қаҳрамонларнинг ҳис-туйғулар оламнини беришда чумал баёнлар тез-тез учрамоқда. Бундай чумаллик Ёқуннинг руҳий дунёси тасвирини ҳам бор. Мисол тариқасида қиссадан битта парча келтироқчиман.

«У гап Ёқуннинг олдинги эри Илкомжон ҳақида кетди» деган иборат ҳақида розилик хати ёзиб юборишни қилмапти. Қалбим қаърида ҳамон сақланиб келтирган умид учқунлари сўнди. У мени совмас экан, Ҳа, совмас экан. Бошқа бирон ниёти бормикин? Ҳа, бошқа ниёти бор! Бўлмаса дарров ақралмоқчи бўлармиди! Узоқ йўлга тоқдим: Ўзсэмми, ёзмасамми! Йўқ уни бировга бермайман! Қалбимда раққ туғиб урди. Нима қилсам? Нима қилсам... Суймаганга суйкалаверайми? Йўқ, бу фикрнинг ноърини: У мени севди. Ҳа, севди; Севди... У ҳам нима қилсин? Фарзанд... Ақралишга розилик хати ёзиб юбордим... Ҳа, ёздим. Шундан сўнг ҳаётимнинг маъноси қолмади.

Хўш, Илкомжоннинг розилик хати ёзиб юборганини севдасизми? Йўқ, мумкинми? Ахир ҳамма нарса беш бармоқдек очиниб-қичқиб! Бу фарзандсизликдан-ку. Ахир! Бошқа қандай ниёт бўлиши мумкин. Ёзувчининг таъкидла-

ши ҳам шундан дарақ беради-ку. Ёқуннинг Абдурахмон билан уйдаги муносабатида ҳам асмалик кўриниб туради. Шундай қилиб, чиндан ҳам Ёқуннинг қалби тасвирда ҳисобга ортиқча нола бериб юборилган.

Шу ўринда Ш. Холмировнинг «Баҳор ўтди» ҳикоясини келтириш ўринли бўлур эди. Чиндан ҳам бу ҳикоя жуда муваффақиятли чиққан. Автор ҳаётнинг ички-қириқларини доимо разведка қилади ва жамиятнинг етакчи тенденцияларини ақс эттиришни интилади. Ҳикояда Манзуранинг ҳаёт-ҳаракатлари бадиий таҳлил қилинади. Манзура ҳаётининг шундай томонини олинадики, томчида денгиз акс этганидек, унинг бутун фожиаси кўриниб туради. Худай «Кечаги кун» кеча. «Ба-воли гул» ҳикоялари каби бу ҳам авторнинг муваффақиятли асарларидан биридир.

Шухратнинг «Жаннат қидирганлар» романи ҳақида кўп-лаб тақризлар ёзилди. Дўстим, сенинг асар тилининг жозибдорлиги, қаҳрамонлар руҳий дунёсининг тасвирини ёзувчи қўлга киритган ижодий муваффақиятлари ҳақидаги фикрларингга тўла қўшилман. Романда Азамнинг чет элга кетганига қадар бўлган ҳаёт тасвирини ёзувчи қўлга муваффақиятлари қўлга киритган. Унинг характерини ўзгаришлар хотиржам ва чуқур бадиий таҳлил қилинади. Ёзувчининг ниёти олийжаноб, Азамга ўшағи худбинлигини қандай қилиб аётан ҳолига айланиб қолганини гоҳ ишоралар тавариланади. Танқидчилар таъкидлагандек, бу асар жиддий тадқиқотчиликни кутиб ётипти.

Дўстим! Шундай қилиб, хатингда тилга олган айрим масалаларга ўз муносабатини билдирдим, холос.

Ўтган йили яратилган прозаниқ асарларнинг таҳлили ёзувчиларимизнинг асар учун олган ҳаёт парчасини яна ҳам чуқурроқ бадиий тадқиқот қилишга интилаётганликларини жиддий ҳаётий масалаларни кўтарётганликларини, инсонларнинг ички ҳис-туйғулар оламнини тасвирлашга борган сайини кўпроқ эътибор бераётганликларини яна бир бор исботлайди. Албатта ўтган йилги проза хирмони баракали бўлди. Кичик бир хатда уларнинг барчаси ҳақида тўхталиб ўтишни имкони йўқ. Шунга қарамай, мен айрим масалалар ҳақидаги фикрларни айтдим. Хатингни кутиб, дўстинг.

Пирнат ШЕРМУҲАМЕДОВ.

Бобос ИСМОИЛОВ

Ленин ҳақида қўшиқ

Озод бўлиб Октябрнинг тонгида, Бахтларга беландик эл қучоғида, Обрун юрт бўлиб чиқди номинида, Қаторга қўшилди халқлар сониди. Бошимизни силаб, халқ этган Ленин, Урмишга ўчмас нур сочган Ленин, Отадай ардоқлаб кенг қучоғида, Бахтларга ойдан йўл кўрсатган Ленин. Бўстонга айланди Аму ёқаси, Боши кўкка етди қариси, ёши. Партиямиз бошимизда парвона — Улуғ Ленин шуурининг наъшаси, Боғу Бостонимиз боғонини Ленин, Қалбимизнинг шодлик байрами Ленин. Ҳар бир ишимизда ўзи йўлбоши, Шонли галабамиз — байроғи Ленин.

Қувончлар бизга ёр ушбу дунёда, Мангу бахтёримиз дўст онада, Кундан-кунга ошар куч-қудратимиз, Кундан-кунга мартабамиз зийда. Орауларга парвоз, куч берган Ленин, Танимизга соғлом жон берган Ленин, Халқларни жам этиб бир иттифоққа, Туғишган дўст қилиб ўстирган Ленин, Балиқчи-ю, деҳқону, қорвалдоримиз, Бутун меҳнатимиз — элга совғамиз. Дўстлар билан бормоқдамиз бир сафда, Улуғ Коммунизмга олға, олға биз, Яшашга, мардликка ўргатган Ленин, Коммунизм йўлини кўрсатган Ленин. Қорақалпоқчадан М. ИБРОҲИМОВ таржимаси.

ТЕЛЕФОНДА

Телефон жинглиги. Кичкина Ганс телефон трубкасини олди. Шаҳарларо тартибларини олди. Шухратнинг «Жаннат қидирганлар» романи ҳақида кўп-лаб тақризлар ёзилди. Дўстим, сенинг асар тилининг жозибдорлиги, қаҳрамонлар руҳий дунёсининг тасвирини ёзувчи қўлга киритган ижодий муваффақиятлари ҳақидаги фикрларингга тўла қўшилман. Романда Азамнинг чет элга кетганига қадар бўлган ҳаёт тасвирини ёзувчи қўлга муваффақиятлари қўлга киритган. Унинг характерини ўзгаришлар хотиржам ва чуқур бадиий таҳлил қилинади. Ёзувчининг ниёти олийжаноб, Азамга ўшағи худбинлигини қандай қилиб аётан ҳолига айланиб қолганини гоҳ ишоралар тавариланади. Танқидчилар таъкидлагандек, бу асар жиддий тадқиқотчиликни кутиб ётипти.

СУРАТДА: италияли машҳур кино артисти Клаудио Кардинале, Ҳозир у «Мосфильм» киностудиясида сураат олинаётган «Кизил палатка» совет-италиян бадиий фильмида бош роллардан бирини ўйнамоқда. В. Мастоноев фотоси, ТАСС фотохроникаси.

Хоҳ ҳазил денг,

хоҳ чин
«ОҒАЙНИ»
Бир танишим, тўғри-си, оғайним бор. У билан гоҳо тез-тез, гоҳо да ойлаб учрашмаймиз. Сабаби — оддий. Учрашимизнинг унинг саволига берган жавобимиза боғлиқ. У доимо кишинг қалайга, деб сўрайди. Борди-ю, соғлигиндан шикоят қилсан, бир ойлаб ҳам қорасини кўрсатмайди.
Тез-тез касалхонада ётиб чиқман. Ҳақиқатда ҳам соғлигимнинг маънаси йўқ. Оғайним бирор мартаба касалхонага йўқлаб борганини эслолмайман. Чунки мен касалхонадан чиққанымда, у командировкадан эди қайтган бўлади.

СЎРАМАСДАН БИЛАМАН

Шу қариндошимни (исми-шарфини айтиш ододдан эмас) нима сабабдан бизни йўқлаб келганини сабабини сўрамадан туриб-қо, билман. Нега десангиз у доимо ё ўли, ё қизи ўқишга киритилганда келади. Шунинг учун уни кўришим биланок яна бирортаси ўқишга киритилган бўлиб қолганда деган фикр, бектиёр хотирамга келади. Ленин шу хулосага беришдан келмаган. Ўлимнинг айтиб ўтмоқчимен. Бунинг учун ўн йил кетган бўлди. Шу давр икки бор-йўри уч марта учрашмадим.
У. АБДУАЗИМОВ.

МАШИНАМНИ ҲАЙДАДИМ

Машинам бор анойиб, Педалини боссам бас, Юрив нетар пидираб, Кўплар қилади кавас, Урғонларни ҳам қайдар, Ташбақдан миниллаб, Қўзи нетиб гайратим, Мен ҳайдадим пириллаб, Чиниб қолди олдимдан, Бир арича шу замон, Танал-пана юрагим, Тухташга йўқ индон, ...пача бўли машинам, Иза қилдилар бирам, Гоҳ нофрин гайрат ҳам, Зарар экан мен билсан, Ҳ. РАҲМАТУЛЛАЕВ.

ТОШКЕНТ ОҚШОМ И БЕТ. 17 ФЕВРАЛЬ, 1969 й.

БОҶЧАМДА

(Болаларга)
Олам чароғон, Роҳат қилар жон. Табиат бобон Қойил ишига! Боғча тўла гул, Шоҳида бўлбул, Завқ қилу қўшил, Шўҳ қўйлашига, Токлар қирмашиб, Олма гарқ пишиб, Остига тушиб, Чўғдай ётади, Тун: Ойдин кеча, Садолар неча, Кўндан ергача, Нур ёғилади, Райхон, сунбуллар, Хумор булбуллар, Яшнаган диллар, Хандон қулади, Мади, Мунаввар, Стора, Лобар, Ажаб дастёр, Файз бор ишида! Кичкина Рашид, Минибон «дидит» Қилганида ташт, Яйрар Хуршида! 1957 йил.

ҚИРҚ ҲУНАРЛИ ЙИГИТ

Яқинда врач дўстим, медицина фанлари кандидати Саҳий Расулов билан замонавий наҳромонлар, наҳр ва олийжаноб кишилар ҳақида суҳбатлашдим. У меҳрибон ва мард шифоқорлар тўғрисида қинов ишларини, Вали Қулиевчи Жумасени таниришимизга, деб сўраб қолди. Мен бу мўътабар кишини танима, ганидан хинлолат кечим-у дўстимнинг ҳикоясини тўқинилдиби тинладим. Шундан бери безовтаранда бошладим, ҳам ишига жомини тикидан, мардона иштан Вали Қулиевчи тўғрисида матбуотда ички оғиз сўз ёзиб чиқишга аҳд қилдим.

Хўш, Вали Жумасевнинг ўзи ким? Олим, врачин, шорини, тарихи, номини, педагогини?

Битта мен эмас, уни билган, таниган кишиларнинг ҳаммаси ҳам бу саволга аниқ жавоб беришолмайдилар. Зотан, бу таланти одам ююриза саналган соҳаларнинг ҳаммасида

КАМОЛОТ

ҳам бирдай меҳнат қилган, ўз истеъдодини намойиш қилган. Вали Жумасевнинг институтини битириши уруш бошлангичига тўғри келди. У фронтга жўнаб, то 1944 йилга қадар госпиталларда ишлади, прадор жангчиларнинг жонига мал-ҳам бўлди, қўйин дастарига ўзининг илти шерларини — галабага ишонч қўйишларини битди. Урушдан кейинги йилларда ҳам (ўпнатисини шамоллатиб келган бўлишига қарамай), шикоят билан меҳнат қилди: изланди ва яна изланди; нўлаб шерлар, битта пьеса ижод қилди, медицина фанлари кандидати унвонини олди, юзлаб операциялар қилди, минглаб талабаларга дарс берди, У нами кирит битта илмий асар яратган, шундан йилгир, ма олтигаси эълон қилинган. Унинг «Ирингли хирургик насалликларда бактерияларга қарши ишлатиладиган дорилар» (1962), «Хирургин бе-

қайнаб кетди... Тушда келаман деган... Шу топгача келишмади... (Стоп устида турган послика қутинини очиб қараб) Посилгани ҳам жойлаб бўлдим... Нодира опам келса, жўната-миз... (пауза) мен ўзимдан ҳеч нарса қўшмадим-да... (Бирдан эслаб) Тўхта!.. (Уйдан бир тахта қозоғга ишланган расмни олиб чиқиб) Мана! Бу ўзим ишлаган расминини солиб юбораман!.. Лекин... худди ўзим!.. Остига ёзиб қўй... «Етим бола... партизанлар отрядида...» Ана!.. (қараб туриб бирдан, эслаб) Командирим нима бўлди... икки?! Булар ҳали билишмайди... Отамга айтсам?! Пўк!.. «Айтмагин!» деган ўзи!.. Командиринг сўзини бажармай бўлмайми?! Айтмайман... ҳеч! (Ғам-гини ўтиради).

(Меҳри хола киради. Қўлида бир тўп бичилган кийим.)
Меҳри — Вой онагининг ўргилсин!.. Ҳамма-қини чинидай қилиб ўтирибсанми?! (Павлик тўнин олади.)
Ҳай... отанг кемадиларми... ҳалиям?
Павлик — Йўқ... Самовар қўйган эдим...
Меҳри — Вой жонимни қоңай!.. Дастёр болам-а... (дастурхонни қуриб) Туппа — тузун ҳаммасини билар экансан тагин...
Павлик — Бу ҳеч нарса эмас-ку... Овқат пиширини ҳам биламан... Меши!.. Партизан отрядида ошпаз ёрдамчисин бўлганман... Командирим, ўғлингиз Олимжон ака мени «Павлик ошпаз» деб атайдилар...
Меҳри — Вой... товба!.. Саин яхши кўрар экан-да...
Павлик — Ҳа!.. Онамни душманлар ўлдиргандай кейин баъзилар мени «етимча» деса, Командирим: «Бу етимча эмас!.. Менинг укам

қилган ўзбек врачларининг образи мароқ билан тасвирланган. Албатта, мен бу гаплар билан В. Жумасев асарларинда намчилинлар йўқ дедимки эмасман. У узининг адабий асарларини яна қайта таҳ-рир қилиб, нашр қилдиришни уялдо ююриди. Афсуски, у Бу зўғу ниётига эришолмади. У ҳаётининг айни ёз чоғида, кирит олти ешда бултур вафот этди. Унинг қилган ишларидан, қилган ишлари медицинада ҳам, санъат соҳасида ҳам ҳали кўп эди.

Таб олимларин билан бир қаторда адабиётшунослар, шарҳшунослар, салтантшунослар ҳам Вали Қулиевчи Жумасев ишондини келганда чуқур ўргангилар зарур. Ана шунда фан ва маданиятнинг саҳифаси унинг кутулғу номи ҳисобига яна-бойнади.

Ю. ШОМАНСУРОВ

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи ном-султани,
«Ибн Сино хирургияси ва унинг манбалари» (1965) деган китобларини бадиий адабиётини бойитган дун-дона асарлардан ҳисобланади. Унинг сунгги асари (бу катта монография асар учун Вали Жумасевга вафотдан сал илгарии медицина фанлари доктори унвонини берилган) бутун дунёда Ибн Сино таълимотини ўр-синишда нобъ адабиётлардан битта, си қилиб рўйхатга олинган.
Вали Жумасевнинг адабий асарла-ри ҳам, ҳеч шўбақиса диққат-эъти-борга лойиқ.
У мерос қолдирган тўрт юзга яқин шеърининг деврди ҳаммаси мача шундай, эрмачна ёзилганлик на-кайд сатрларга у киши вақт сарф-лаб ўтирмаган.

«Ибн Сино парварши қилиш» (1963), «Ибн Сино хирургияси ва унинг манбалари» (1965) деган китобларини бадиий адабиётини бойитган дун-дона асарлардан ҳисобланади. Унинг сунгги асари (бу катта монография асар учун Вали Жумасевга вафотдан сал илгарии медицина фанлари доктори унвонини берилган) бутун дунёда Ибн Сино таълимотини ўр-синишда нобъ адабиётлардан битта, си қилиб рўйхатга олинган.
Вали Жумасевнинг адабий асарла-ри ҳам, ҳеч шўбақиса диққат-эъти-борга лойиқ.
У мерос қолдирган тўрт юзга яқин шеърининг деврди ҳаммаси мача шундай, эрмачна ёзилганлик на-кайд сатрларга у киши вақт сарф-лаб ўтирмаган.

ИЛҲОМ...

Тўлиб, халфа чўмганинда, Дудлашиб, қўтдек сўганинда, Фирингдан дил торинг узиниб қолар. Тилингда сўзларинг бўлганок қолар... Ғўб содланганга бир дутор наби, Ёни тағиб кирган бекдор наби... О. нега ишқини илҳом бўлганини, Меҳрининг толовчи ҳаёт қўчогининг, Тафти, шарораси доим қайнамас? Мақолалиб эридан тиррос ўйнамас? Саёб қўлмақчилик қолган сой — анҳор наби, Саёб тўрига тушган бетоб арҳор наби. Аммо, истикболни жонланса руҳда, Нур-ла порлар хушидан анҳори қўқда! Умид, орузларин дилим чоғ етар, Ҳаё! маняи кўксим гўё тоғ етар! Тоғ устида учкур, маст арҳор наби, Дур безакли жарангос дутор наби! Қўлга олиб у торини, қўнғил розига, Соғлаб, меҳрим кўр этсам хўш овозига, Порлоқ истикболни бурни лийоқ қўрман, Ғўб булбулдек бўстонда ошиб кўрман, Гўё булбул баҳордан бекдор наби, Ёни ошқ мўшўқча интизор наби, Соғ бўлсанг-у, осийишта, бекдор бўлсанг, Тольеинг ер, ҳар боватдан бахтиёр бўлсанг! Қаламнинг фикринг камолин етсанг зоҳир, Ҳар бир сўзини, тахсинга лойиқ, жаваҳир! 1964 йил.

«Ибн Сино парварши қилиш» (1963), «Ибн Сино хирургияси ва унинг манбалари» (1965) деган китобларини бадиий адабиётини бойитган дун-дона асарлардан ҳисобланади. Унинг сунгги асари (бу катта монография асар учун Вали Жумасевга вафотдан сал илгарии медицина фанлари доктори унвонини берилган) бутун дунёда Ибн Сино таълимотини ўр-синишда нобъ адабиётлардан битта, си қилиб рўйхатга олинган.
Вали Жумасевнинг адабий асарла-ри ҳам, ҳеч шўбақиса диққат-эъти-борга лойиқ.
У мерос қолдирган тўрт юзга яқин шеърининг деврди ҳаммаси мача шундай, эрмачна ёзилганлик на-кайд сатрларга у киши вақт сарф-лаб ўтирмаган.

БОҶЧАМДА

«Ибн Сино парварши қилиш» (1963), «Ибн Сино хирургияси ва унинг манбалари» (1965) деган китобларини бадиий адабиётини бойитган дун-дона асарлардан ҳисобланади. Унинг сунгги асари (бу катта монография асар учун Вали Жумасевга вафотдан сал илгарии медицина фанлари доктори унвонини берилган) бутун дунёда Ибн Сино таълимотини ўр-синишда нобъ адабиётлардан битта, си қилиб рўйхатга олинган.
Вали Жумасевнинг адабий асарла-ри ҳам, ҳеч шўбақиса диққат-эъти-борга лойиқ.
У мерос қолдирган тўрт юзга яқин шеърининг деврди ҳаммаси мача шундай, эрмачна ёзилганлик на-кайд сатрларга у киши вақт сарф-лаб ўтирмаган.

ПАСПОРТ РЕЖИМИГА РИОЯ ҚИЛАЙЛИК

СССР Министрлар Советининг 1953 йил 21 октябрда паспортлар ҳақида қабул қилган Низомиди гражданларнинг вазифалари кўрсатиб ўтилган. Жумладан, қарорда гражданларнинг турар-жойларини ўзгартиришларида, улар 72 соат мобайнида янги адресларида пропискадан ўтиришлари ҳам таъкидлаб ўтилган.

Тошкент шаҳар Совети ижроия қўмитасининг ички ишлар бошқармаси ходимлари ана шу масалада кулайликлар яратиб мақсадда бир қатор қўшимча тадбирлар белгилашди.

1969 йилнинг 1 январига район ижроия қўмитасининг ички ишлар бўлимининг паспорт бўлимида гражданлар пайшанба кунлари қабул қилинмаган бўлса, эндиликда бундай тартиб бекор қилинди. Паспорт бўлимидаги кишиларни ҳар кун яқинбадан ташқир куларда қабул қилади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати Тошкент шаҳрини қайта тиклашда оталарча

жуда катта ғамхўрлик кўрсатдилар. Қисқа вақт ичида жуда кўпгина хашаматли кўч қаартирари уйлар қад кўтариб, янги турар-жой масалалари бунёд бўла бошлади. Янги уйларга кўчиб ўтаётган кишиларнинг сонинд ай сайн кўпайиб боришти. Лекин, шундай граждандар ҳам борки, улар прописка ва қайта прописанида унинг масалаларига эътиборсизлик билан қарамоқдалар. Улар бу билан шаҳрининг аҳолисини маданий-маънавий ишларида ташкил қилишга ҳалал беришлялар.

Ҳозирги пайтда янги уй-йўл масалаларига қўшимча пунктлар ташкил қилинган. Уларда миллионҳо қўдимлари граждандарнинг прописанидан ва қайта прописанидан ўтказмоқдалар. Бу паспорт тартиби билан боғлиқ бўлган бошқа масалаларни ҳал қилмоқдалар. Бу иш Киров, Октябрь, Куйбисhev ва Чилонзор районларининг ички ишлар бўлимларида айниқса яхши ташкил қилинган.

Масалан, Киров районининг паспорт бўлими фақат бир

куннинг ўзидеъ 300 кишини прописка қилди. Октябрь районида Янгибод маҳалласида 6 ва 7 февраль кунлари 75 оила прописанидан ўтди.

Янги тартиб аҳоли учун жуда қулайдир. Ишончлар миллионҳо ходимларнинг ташаббусини қизғин маъқуллашди. Чунки, миллионҳо ходимлари граждандарни шундан кейин ҳам қабул қилиб керакли масалаларини беришляпти.

Ўзбекистон ССР меҳнаткашларини ва маҳаллий Советларга депутатлар сайлайдиган кун — 16 март яқинлашиб келяпти. Ана шу сайловларда қатнашувчи барча граждандар прописанидан бўлишлари шарт.

Шаҳарда жамоат тартибининг ўрнатилиш, шонличиликлари қарши курашиш, паспорт режими қондаларига қатъий риоя қилиш билан боғлиқдир. Буни ҳар бир киши билиши керак.

У. ТУРСУНОВ,
Тошкент шаҳар Совети ижроия қўмитасининг ички ишлар бошқармаси паспорт бўлимининг бошлиғи.

УЗИМ ҳам шундай фикрдаман.— деди Хусайн Гаффор.— Мен у билан фахрланаман. Лекин бунинг қабдан кечирасиз... Мен ҳеч нарсани тушунмайдман...
Мадам Кох унинг саросимага тушганини пайқаймай қатъий қилиб сўради: «Айтингчи, герр Эпплер, агар уруш бошлангунда кетганим бўлса, унда нима қилишнинг кераклигини уйлаб кўрадингизми?» Хусайн Гаффор илдмагани учун мадам Кох шундан давом этди.— Мисрини муаммалар ахши билгичи немис сифатида сиз бизга катта хизмат кўрсата олур эдингиз.
— Мен ўз оиламдан бошқа бирор кишига фойда келтира олингимиз кўзим етмайди.— деб жавоб берди у.— Мен Миср паспортига эгаман, ва ўзининг ҳақиқий ватанимга нисбатан содиқлигимда турибман. Узингиз нимсиз, лоқал шунини айтган?
— Фрау Кох кофе хўлледи.
— Вақти келиб менинг кимлигимни биллиб оласиз. Кўяверинг, ташвишланманг, ҳозир олдидан ҳеч нарсала талаб қилинмайди. Сиз Германияни яхши кўрасизми? Мени фақат шу нарса қизиқтиради.
— Мен Мисрда турилганман, Германияга турист сифатидагина бориб келганман.— деб сўз бошлади Хусайн Гаффор, лекин аёлининг кўзларига салбисизлигини сезиб қатъий жавоб қилди.— Ҳа, мен Германияни яхши кўраман! Негалигини ўзим ҳам билмайман. Лекин ҳозир немис эваллигимни ҳис қилиб турибман.
— Жуда соъ,— деди Фрау Кох. У Хусайннинг қўлига тез ва мулоимлик билан қўлини қўйди.— Ҳозирча бизни қизиқтирадиган нарсаси ана шу.
Хусайн бирданга жавоб беролмади.
— Қўяверинг, ташвишланманг,— деди Фрау Кох.— ҳозир сиздан ҳеч нарсала талаб қилинмайди. Лекин сиз немис эваллигинингиз ва бир кун келиб Германияга керак бўлишингизни бир дақиқа ҳам унутмаслигингизни керак. Энди маънонага—дустларим бинга бораверинг. Ишонманки, улар сизга жонқурлик кўрсатишади.
У тўғрими, нотўғрими ишқилиб ўзинга йўл таллаганини аниқ тасавур қилган ҳолда ўрнидан қўзғолди. Маёхонага ўтди, у ерда Шмидт фамилияли аёл қўлидан олиб шундай деди:
— Мисе Гаффор биз билан овқатланишингиз керак,—кейин шивирлаб қўлиб қўйди.— Е энди мен сизни герр Эпплер деб айтаверсам бўлаверадими?
Орадан бир ой ҳам ўтмай Германиянинг Қоҳирадаги элчихонаси хизматчиси унга пул солиниган концерт тошпирди.
Олган пули карта ўйинида ютқазиб қўйиб қанча қардор бўлган бўлса, ўшани тўлашга ропла-роса етарди. У қардорлигини ўғай отасидан яшириб юрарди.
Бир неча ойдан кейин Хусайн Фрау Кохнинг Ливандаги энг моҳир немис агентларидан бири эканлигини биллиб олди. Шу орада у ҳарбий қисмлар ва ҳарбий базаларнинг қаерга жойлашгани ҳақида Германияга маълумотлар юбора бошлади. Бу маълумотлар, кейин у ўзи биллиб олганидек аҳамиятсиз эди, уларда немисларга алаҳча маълум бўлган нарсалардан бошқа ҳеч қандай янгилик йўқ эди; лекин шунга қарамай бу фаолияти ўз ўзидан унинг янги ўринга тайинлинига асос бўла олди. У ана ўз Фатерландига хизмат қиладиган немис бўлиб олган эди. Ўғай отаси билан муносабати ўзгарди. У Солих Гаффорни ўз онасининг эри ва ҳароскорни сифатида ҳамон ҳурмат қиларди. Лекин унга бўлган бошқа ҳамма туғишганини ҳистуйгулар сўниб кетди. Эндиликда унинг бутун фикрини қамраб олган ягона нарса—бу Германия; унинг планлари, унинг келажаги, унинг дунёда тутган мақоми эди.
Энди Шарқ бўлиги алоқасини бутунлай урган, яна Фарбга берилиб кетган эди. 1939

йилнинг июлида ҳақиқий қорози келганида у иккилашиб ўтирмади. Германия дипломатик миссиясидан келган хатда шундай деб ёзилган эди:
«Сиз ўз шахсий ташаббусингиз билан Истамбулга кўнахнингиз керак. У ерга етиб борагингиздан кейин олинган кўрсатмаларга қараб иш тутасиз. План ва ниятларингизни ҳеч нима ҳатто онангиз ҳам билмаслиги керак».
Уи кундан кейин Хусайн Гаффор Истамбулда герман элчихонасига кирди. У ерда унга Жон Эпплер номда герман паспортини тошпирди. Бир ҳафтадан сўнг у Берлинга, Кайзергофга кириб борди. Лекин 1939 йил 1

сентябрда герман армиялари Польшага босиб кирганидан кейин у адмирал Канарис билан биринчи марта учрашди. Унинг аберер, яъни ҳарбий разведка агенти қилиб тайинланганини унга шамма қилишди.
Бироқ у тақдир ўзини иккинчи жаҳон урушининг бутун давомида жосусликнинг энг қўпол фитналаридан бирини амалга оширишга тайёрланганидан ҳамон хабарсиз эди.

Сарахбор БИРИНЧИ БОБ

Яхши жосус қандай бўлиши керак? Жиддий, ўз ишига берилган, ҳар қандай вазиятда ҳам ўз жонини ватанига фидо қилишга тайёр турган ватанпарварлик қияфатида одам бўлиши керакми?
Бу саволга аберер раҳбар адмирал Канарис шундай жавоб берди: «Мен ўзининг отилиши олдидан айтганидан дабдалаи сўзларини ичиде ёл олиб тошпиринчи бакирига боришдан ҳар қандай кимсалардан фойдаланиш ниятида эмасман. Менга фатерланд учун ўлимга тайёр одам эмас, балки тошпиринчи бакири бўлиш қайтши учун етарли даражада ақлга эга турган одам керак».

Жон Эпплерга келганда аберер қулай ва сегири шахсини таллади, чунки Жон ўлишига эмас, хизмат қилишга тайёр ёш йигит эди. Агар унинг ёшлиги нодонлиги билан ақралиб турган бўлса, Германия разведкаси нуктан назаридан бу унга заррача ҳам эиён келтирмасди.

Янги агент Берлинга келганидан кейин дастлабки ойларда аберер Жон Эпплерни чийриқдан ўтказди. Унга қадрал (баъзан чет мамлакатлардаги армияларда кичик командир

формасини кийгазганда, ҳарбий хизматга ўташи учун Пруссияга юборишди. У жанговар тайёргарлик машқларини бакарди, оқолар ва траншеялар қазиди, узоқ жойлардаги ўқдорини оморларда қорувул турди. Кейин уни Болтиқ бўйига ташлашди, бу ерда у пайзабослик, ўзини ўзи ҳимоя қилиш бўйича индий курсдан ўтди. Берлинга у жисмоний жиҳатдан кучли, лекин хафа ва руҳи тушган ҳолда қайтиб келди.
Германияга граждандар бўлиши талланганида у дарҳол қизилари авантюрага жалб этилажанин ҳаёл қилган эди. Шунинг учун ҳам уни қандайдир янги олинган асардан хизмат қилишга мажбур этиганида ҳафсаласи пир бўлиб кетган эди. Кейинчалик уни аберернинг ўрта Шарқ бўлимига ёишгани ҳам кўнглини овулмади. У Шарқ мамлакатлари учун пропагандада радио эшиттиришларини тузишда бошқаларга ёрдам бериши, мисрлик студентлардан интервью олиши, араб газеталарида босилиб чиққан мақолаларни таржима қилиши керак эди. Наҳотки, шунга—шу қадар зеринари идора ишларида рози бўлиб шундай муҳим қарорда келган бўлса?
Гитлер билан бўлган биринчи учрашувдан кейин ҳам унинг вазияти ўзгармади.
Кўп йиллар ўтгандан кейин Жон Эпплер ҳамма нарсаларга ҳушёрроқ ва ҳаёсизларга ёнилош бошлади, алоҳатта, Лекин у авваллари нацистларнинг социал демократисига самимий қизиққан ва ишонган эдики, бунинг унутилиши қўрмайди. У нацистлар номига айтилган ёмон фикрларнинг ҳеч қачинга ишонмасди. Бунинг устига Гитлерга тааллуқли бўлган ҳамма нарсалар унинг учун муқаддас ҳисобланарди. Шунинг учун ҳам у фюрернинг соф виждонли одам эмаслигини кўрганида бу унга жуда катта тасодиф бўлди.
Эпплер Берлинга келганидан кейин орадан кўп ўтмай уни аберернинг бўлими бошлиғи фон Браун ўз хузурига қачирди, муҳим суҳбат тайёрлашни кераклигини айтди. Гап шунданки, рейх пойтахтига келган Куддус муфтиси фюрер билан учрашини керак эди. Эпплерга араб тилини яхши билгани ва бундан ташқари ўрта Шарқдаги аҳолидан етарли хабардор бўлгани учун ҳам, муфтининг Гитлер билан бўладиган суҳбатини таржима қилиб туришни унга тошпирди.
Эвас амалдорлари Эпплерни ачуага овора қилиш, унга фюрернинг ўзи билан муомала қилиш манераларини ўргатишди. Гитлернинг олдида қандай юриш туриши ва ўтириш кераклигини ўқитиришди.
Кейинчалик нима бўлганини яхшии Эпплернинг ўз сўзлари билан баён этиб бериш керак: «Муфти фюрернинг олдида яқин борганидан кейин унга қўл узатди, лекин фюрернинг қўл узатмоқчи эмаслигини кўриб, қўлини йиғиштириб олиб араб одати бўйича ўз кўрагига, кейин пешонасига қўйди. Шундан кейин ўтирди. Гитлер дарҳол менга шундай деди: «Унга айтингки, мен уни табриқлайман ва Германиянинг араб халқларини манфаатларига бўлган муносабатини араблар тушунганидан хурсандман». Мен буни таржима қилиб бердим. Муфти бош чай қўйди. Гитлер давом этди: «Энди мен уни ўзининг пан-арабизм голияри билан таништираман». Мен индамадим. У Таржима қилинг!» деб кескин сийлаб ташлади. «Лекин, менинг фюрерим,— дедим мен,— сиз муҳим бир детални унутиб қўйдингиз. Мен бунда кофеини кўзда тутайтирман». Гитлер ўзининг шахсий таржимоини доктор Шмидтга қараб сўради: «Бу аҳмоқ нима дейпти?» «Менинг фюрерим,— деб сўзминн тақорладим мен,— бу одам Куддуснинг муфтиси. Араб мамлакатларида ҳатто энг кичик мартабали амалдорлар билан бўладиган суҳбатини ҳам қофдан бошлаш одат қилинган». Гитлер менга совуққина қараб қўйдида, «Мен кофе ичмайман» деди.

Редактор С. М. ҚАРМАТОВ.

Комсомольск — Амур тақсимот парнининг шофери Валерий Понк. рашини айни боласини ушлаб олган эди. Ҳозир айнича бир йишга тулди. У ҳар кун шаҳар кўчаларига сайр қилгани чинади йўловчилар эса уни томоша қилишади.

Г. Хренов фотоси, ТАСС фотохроникаси.

ДЕКЛАМАЦИЯ ва ЭЪМОНЛАР

18 февраль СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 Ҳалқ кўйларини. 19.30 Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотини кўни олдидан. «Ватан солдатлари» ноқил телефильмининг биринчи серияси. 21.00 Ҳама мукофоти лауреатлари. Назир Сафаров.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА МОСКВА КўРСАТАДИ

12.55 Кўрсатишлар программа. 13.15 Телевизион янгиликлар. 13.30 Болалар учун. «Биз билан ўзинг» деган эшиттириш. 13.30 Рапши телевидение программаси. 13.00 Москва кундаги кўрсатишларининг охири.

19.55 Кўрсатишлар программа. 20.00 Телевизион янгиликлар. 20.15 Ҳалқ чолу асбоблари оркестрининг концерти. Олмаотдан олиб кўрсатилди. 20.45 «Зангори эвран» ҳафталиги. 21.00 «Пиллария» телевизион агентлиги. 21.30 Миллионлар ленинча университети. КПСР тарихи. «Партия» немис-фашист боқичларини тор-мор этишини ташкилотчиси» (учинчи эшиттириш). 22.00 «Вақт» информация про-

граммаси. 22.30 Хокней бўйича СССР биринчилиги «ДИНАМО» ЦСКА. 00.45 Москва кўрсатишларининг охири.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА ДУШАНБА КўРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 «Жаҳон ойнаси». Ҳужжатли фильм. 18.30 Кичик-кичиклар учун. «Октябрь» фильми. 19.00 Янгиликлар. 19.15 Шаҳарларимиз ямали. 19.35 Музикали янгиликлар.

Токи тилида: 20.35 Мушора. 21.15 Янгиликлар. 21.30 «Николай Вауман». Бадий фильм.

18 февраль СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 Кўрсатишлар программа. св.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА МОСКВА КўРСАТАДИ

19.55 Кўрсатишлар программа. 20.00 Телевизион янгиликлар. 20.15 Ҳаранат хавфсизлиги учун. 20.30 Ҳалқ тасвирий санъат ус-

таслари. 21.00 Мантабача ёшдаги болалар ва кичик ёшдаги ўқувчилар учун. «Музикали уйча». 21.30 Миллионлар ленинча университети. Социализмнинг сиёсий иқтисоди. В. И. Ленин. «Муособа» дани қандай ташкил этиш керак? 22.00 Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотини кўни олдидан. Телевизион ҳужжатли фильм. 22.20 «Учрашувлар». Кўл серияли телевизион бадий фильмнинг учинчи серияси. 23.30 «Вақт» информация программа. 00.15 Москва кўрсатишларининг охири.

СССР Рангил металлургия Министрлигининг ўрта осие ишчилар таъминоти бошқармасига махшиятна, хўжалик мудир, инженерлар; умумий катланчи бўлимига технология, нурувчи; умум-оватланиш бўлимига техника,технолог, бухгалтер, товаршунос.

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, академик Сулаймонова кўчаси, 17-уй, арталб соат 10 дан кеч 7 гача, шанба ва яқинбадан кунларидан ташқари учрашилени. Телефон В-3-01-81.

4.ВОСМАХОНАГА

наборчиликлар, печатчиликлар, мувоачилар, ёрдамчи ишчилар, юкорида кўрсатишган мутахассисликна шогирдлар, инженер; иқтисодчи, нормаловчи

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Радиалний проед, 10-уй (10-трамвай, 2, 7, 10 троллейбуслар, 8, 14, 47, 49, 61, 62 автобусларининг «Ишчилар шаҳарчаси» бекати).

ТАШКИЛОТЛАР ДИҚҚАТГА!

«ВАШСАНТЕХНОТАЖ» ТРЕСТИНИНГ КўРИЛИШ-МОНТАЖ ПОЕЗДИ

каравотлар, сув иданлари графинлар, белураклар, ишлатилган нура-встиқлар, хўжалик совунари ва санитари техника материалларини

СОТАДИ

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Чилонзор, «Россия» шаҳарчаси (9, 11, 15 трамвайларининг «Натортол» ва 3, 9 троллейбусларининг «Етоқона» бекатлари).

ТОШКЕНТ МАДАНИЙ ОҚАТЎВ ТЕХНИКУМИГА

командант, оморчи, ўнв бўлимига секретарь-машинист, ка, қорувулчи керан

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Октябрь райони, Чимбой посёлкиси, 01-уй.